

Йордан Йовков

Мечтател

Като се пазеше от слънцето, гологлав и по чехли, началникът на пощенската станция Боянов тръгваше най-напред надлъж из пруста, слизаше след това под сянката на акациите на двора и, все тъй бавно и с ръце отзад, продължаваше да се разхожда. Това беше една обиколка, която той, също като затворник, повтаряше по стотина пъти на ден. Станцията – малка крайгранична станция – заемаше едното крило на селския хан, наречен от стопанина му с примирителното име „Международна странноприемница“. Все пак тая сграда беше нова още и, боядисана бяло и зелено, изглеждаше твърде приветлива.

Когато Боянов достигнеше противоположния край на хотела, мъчно можеше да се удържи там и като излагаше на слънцето оголялата си глава, която блясваше за миг като огледало, отиваше да понадникне в кръчмата. Разочарованието му идваше веднага, защото пред него се изпречваше това, което беше виждал хиляди пъти вече: на тезгяха, зад една барикада от шишета, напълнени с разноцветни течности, стоеше съдържателят на международната странноприемница, Алекси, и прелистваше тефтерите си, но тая работа той вършеше не вече с това усмихнато и сладко лице, с което посрещаше гостите си, а с друго, начумерено и почти свирепо, защото една-две страници само от неговите тефтери го принуждаваха веднага да напусне международното съгласие и да преминава, с други думи, в положение на война. Лошото му настроение, може би, беше причината, задето малкото посетители по това време също тъй мълчаха. Боянов се завъртяваше из кръчмата, без да каже или да му кажат нещо, отправяше се уж да седне на някоя маса, но от несметените динени кори и семки се подигаше цял рояк мухи, в лицето го удряше горещата светлина, която идеше през прозореца. И като се заглеждаше за миг, разсеяно и уморено, към стената, отдето, както всякога, му се усмихваше едно женско лице от рекламния афиш на някаква бирена фабрика, Боянов излизаше навън с още по-пораснало отчаяние. Той минаваше пак под сянката на акациите, изкачваше се на пруста и като че ли уморен от тежък път, хвърляше се и лягаше на една пейка, удобно и меко постлана. Очите му не виждаха нищо друго, освен едно поле, изгоряло, сухо, пресечено с прашни пътища, из които от време на време пробягваха вихрушки. Страшната горещина съвсем го разслабваше, разтапяше сякаш мозъка му, и обхванат от непобедима леност, той лежеше без ни една мисъл в главата си, без всяко желание за каквото и да било, отпуснат, апатичен, с тъпа и неясна болка в душата си.

Понякога, стреснат от трakanето на апарата, той скачаше, довлеча-ше се до станцията, но веднага всичката му енергия отпаднаше и като

забелязваше от прозореца, че раздавачът Ангел се връща, дочакваше го, колкото да му предаде разгънатата лента, а сам или започваше бавната си разходка из пруста и под акациите, или най-често – лягаше пак на пейката си. Той не усещаше никакво гризене на съвестта си, защото работа в станцията почти нямаше, пък и колкото имаше, раздавачът я вършеше сам, с готовност и с някаква скрита амбиция. Наистина, това го правеше високомерен и надут, но Боянов малко искаше да знае за тоя глупав и извънредно противен човек. Оженен наскоро, той беше толкоз подозрителен и ревнив, че заключваше жена си и тъй дохождаше на работа. „Глупец! – възмущаваше се в ума си Боянов – кой знае каква хубавица е кривогледата му жена, та я и ревнува пък!“ Но неговите мисли за раздавача и за жена му спират на тая точка и натежалите му клепащи от само себе си се затварят.

Тъй минаваше денят. Надвечер беше друго: горещината намаляваше, въздухът ставаше прозрачен и мек, прохладен ветреца милваше лицето, ободряваше, вълнуваше кръвта. Боянов не пазеше вече главата си от слънцето и стоеше или пак на пейката. Или се разхождаше назад и напред из двора, не беше вече тъй отпуснат и ленив. Мозъкът му се раздвижваше, той започваше да живее, да мисли, а главно – да мечтае. Прекарал младостта си в денонощна служба над апарата, изпитал много неволи и много нужди, живо свидетелство на които бяха хлътналите му гърди и без време прегърбената му фигура, той усещаше сега трескава и неугасима жажда да живее, прекарваше през ума си всички възможни радости, които не беше изпитал, всички наслаждения, които не познаваше. И малко по малко в душата му вземат връх тия необуздани желания, тази опожаряваща мъка за любов и за жена, която изпитва всеки самотник. Крачките на Боянова започват да стават по-бързи, той гледа прехласнато, очите му са запалени и горят. Отсега нататък в неговото въображение неотлъчно стои и го омайва с неотразимата си съблазън образът на една жена, която той добре познава. Това беше Маруся, дъщерята на Остап Петренко, един от ония казаци, които бяха се настанили в едно съвсем близко, едва на три-четири километра оттук, село. Всеки празничен ден Маруся дохождаше на станцията сама и пеш и червеният ѝ чадър отдалеч още се люлееше и блещеше измежду нивите, като голямо някакво цвете. Тя пристигаше малко заморена и пламнала от слънцето, но весела, бодра, разменяше с Боянова някоя и друга дума, докато си починеше, след това поискваше перо и мастило, сядаше до една маса под акациите и започваше да пише писма. Тя пишеше много писма, често пъти това траеше два или три часа. Когато свършваше, Маруся

пушаше писмата си в кутията и отново приказваше с Боянова, смееше се и го гледаше доверчиво със сините си очи. Тя имаше руси коси, беше висока и стройна. Боянов ставаше свободен, говореше много, като постоянно размиваше Маруся със своя руски език, и твърде често и продължително спираше очи върху облите гърди и силните бедра на момичето. Най-после тя си отиваше и Боянов със скръб гледаше как червеният ѝ чадър потъва и се губи из нивите. Нейният образ продължаваше да стои във въображението му и вечер до късно не го оставяше да заспи. Той се обвиняваше в нерешителност и несръчност, измисляше хиляди хитрини и лукавства, които биха му осигурили пълен успех, ако беше си послужил с тях. Даваше си дума да бъде по-смел и по-нападателен и, наред с най-идиличните си планове – да предложи ръката си на Маруся, да живее в село с нея и дори да ходи с рубашка и да пусне брада като същински казак, – кроеше и други, много по-опасни и рискувани: решаваше да излезе някой празничен ден в нивите извън село, да чака там, докато се покаже червеният чадър на Маруся, и да я срещне. По това време в полето рядко има хора. Но още на другия ден, наедно със слънчевата светлина, всички тия планове се изпаряваха, той нямаше нито куража, нито желанието да ги изпълни, толкоз повече че твърде на място си припомняше, че Маруся е яка и храбра мома и нейният чадър, въпреки копринения си плат, има доста здрава дръжка.

Освен посещенията на Маруся, Боянов имаше и други малки развлечения. Той обичаше да следи и да наблюдава пътниците, които минаваха и спираха за повече или за по-малко време в хотела. А особено лятно време те бяха доста много. Селото беше на самата граница, имаше пропускателен пост и оттук минаваше главният и най-работен път за Кюстенджа. Минаваха кола, файтони, нерядко и автомобили. Но преди всичко двама кираджии-татари работеха най-вече по тоя път, бяха известни по цялата околност и техните странни привички, както и пълната противоположност помежду им, даваха повод за най-забавни разговори. Името и на двамата беше едно – Яхя, – но единия бяха нарекли Кара Яхя, защото, сам черен, той караше изключително черни коне, докато другият, наречен пък Ак Яхя – караше само бели. Кара Яхя имаше проста открита каруца, но рядко можеше да се намери като него кираджия, който да кара бързо и безмилостно конете си, както него. Той пристигаше и заминаваше като вихрушка и неговите дръгливи и измъчени коне ту галопираха, ту се носеха в най-силен тръс, като постоянно размахваха опашките си, и то не да се бранят от мухите, а защото камшикът на жестокия Кара Яхя постоянно играеше по гърбовете им. Ни дъжд, ни

кал, ни каквото и да е лошо време можеха да спрат тоя черен дявол. Ценяха го най-вече за бързината и затова с него пътуваха търговци и изобщо хора, които имаха важна и неотложна работа.

Ак Яхя, напротив, беше спокоен, уталожен, нелишен дори и от известен шик. Каруцата, която той имаше, а също тъй и конете му сякаш не бяха толкоз за печалба, колкото за лично удоволствие и от една любов само към спорта. Той впрягаше всякога три коня, всички чисти и бели като лебеди, охранени, спокойни, разглезени почти от нежните грижи, които ги заобикаляха. Те се приближаваха към хотела отмерено, равно, обкръжени от облак прах и от звуци, които разсипваха звънците им. И когато те спираха пред хотела, ония, които се случеха там, не можеха да не се спрат и да погледат тия красиви животни, натруфени с великолепна сбруя, окичени с гerdани и разноцветни ширити. Колата на Ак Яхя също не беше лишена от удобства и разкош: тя беше покрита бричка, облечена отвътре с червен плюш, с малки околчести огледалца по стените, нещо необходимо, тъй като с Ак Яхя пътуваха най-вече жени.

Пристигането на бричката с белите коне беше същински празник за Боянова. Дори щом я забележеше отдалеч още, той прибързваше да си тури единствената гумена яка, да посреше косите си, да постъкми дрехите си. И имаше защо. Щом бричката спираше, Ак Яхя слизаше, минаваше отстрана и откопчваше кожените завеси, които затваряха двете вратца. И ето, една след друга наслизваха млади туркини, с копринени ферджи, възбърнати от кръста нагоре до над челото, открити дотолкоз, че все още можеха да се виждат кръглите бели лица и изписани вежди, дяволити очи и червени като цвят устни. Те пристигаха обикновено към обяд, влизаха направо в градината, сядаха под акациите и почваха да се хранят, като затрупваха масите с провизии. В един само миг от всички страни ги заобикаляха кокошки, ту прекалено смели, ту боязливи. Но двете кучета на Алекси, Кина и Мечо, едното малко и черно, другото голямо и жълто, успяваха вече да завържат най-близко познанство с гостите. Дори и тия животни чувстваха добре разликата между пътниците, защото, докато търговците на Кара Яхя, погълнати от грижите си, приказваха помежду си и се хранеха, без да обръщат ни най-малко внимание на двете кучета, които ги гледаха с умилителни очи и не преставаха да въртят опашки на хляба им, сега всички бяха добре: кокошките се гонеха из босилека заради някоя троха, а Кина и Мечо поемаха лакомо зальци направо от къносаните пръсти на ханъмките. Младите жени, възбудени от любопитството, което ги обгръщаше, изненадани от тази

особена прелест, която сами добиваха сред тоя див селски кът, се оживяваха от минута на минута, чуруликаха като птички, смееха се и най-хубавите от тях, които бяха и най-смели, отправяха загадъчни погледи към Боянова, който стоеше в пруста и с престорено равнодушие гледаше към тях.

Всичко това, за жалост, траеше час, най-много – час и половина. Веселата дружина отново се качваше в бричката, строгата ръка на Ак Яхя закопчаваше пак кожените завеси, той се качваше сам и белите коне потегляха, все тъй хубави и стройни, още по-горди сякаш от скъпия товар, който носеха. Последните гласове и весел смях заглъхваха в шума на колелетата и на звънците, но Боянов продължаваше да гледа след бричката и като че виждаше още изписаните вежди и лучистите погледи под тях. Той се връщаше и с една дълбока въздишка, която съвсем неволно се откъртваше от гърдите му, тръшкаше се на пейката. Надвечер дохождаше началникът на митницата Топузов и те дълго приказваха за пътниците, които бяха видели и двамата.

Напоследък Маруся, кой знае защо, престана да дохожда и Боянов, изгубил всяка надежда да види червения ѝ чадър някъде из нивите, започна да следи само пътниците. Равнодушно, ако не и с омраза дори, той посрещаше Кара Яхя и неговите клиенти. Но едното появяване само на бричката с белите коне стигаше, за да затупа от радост сърцето му и някакви сладки и смътни предчувствия да се разлят в душата му. Не всякога неговите очаквания се сбъдваха. Много често от бричката на Ак Яхя, наместо млади ханъми с писани вежди, слизаха стари баби, грозни татарки с жълти лица и продълговати очи, или пък някой болен лежеше в колата, затрупан толкоз много с възглавници и завивки, че не можеше да се познае мъж ли беше, или жена. Боянов лесно се примиряваше с разочарованието си и чакаше да изминат тия три или четири дни, след които бричката на Ак Яхя отново щеше да се появи.

Веднъж, излегнат на пейката и захласнат в мислите си, той чу зад себе си познатия и тъй любим звън на звънци, скочи като ужилен и се обърна: пред хотела беше спряла бричката с белите коне. Чудно нещо: друг път той я забелязваше още щом се покажеше от баира, следеше я как изменява всяко едно разстояние между телеграфните стълбове, докато се спущаше в дола, за да се появи след малко съвсем ясно срещу хотела. Но сега той съвсем не беше я забелязал, при това точният всякога Ак Яхя беше дошел много късно: слънцето беше превалило вече на залязване. Боянов искаше да отиде да постъкми тоалета си, но не можеше да откъса очи от бричката. Слязоха трима души: възстара жена,

доста напълняла, облечена в тъмни дрехи, един висок мъж на нейна възраст, но сух, с бледо и болнаво лице, и най-после – едно младо, най-много осемнадесетгодишно момиче, облечено в бяло, без шапка, с един само тъмносин воал, който, след като забраждаше косите ѝ, спущаше надолу дългите си краища. Че госпожицата беше извънредно стройна и хубава, Боянов беше успял вече да забележи, но туй, което още повече го занимаваше, беше веселата ѝ жизнерадост и палавина. Високият мъж и жената си говореха нещо твърде важно, както се виждаше, защото и двамата имаха загрижен вид и придружаваха думите си с жестове. Младото момиче бързо ги изпреварваше, след това се повръщаше към тях и подхвърляше по някоя и друга дума, на които старите хора не даваха ухо, защото, без да прекъснат разговора си, само я изглеждаха с тоя полусърдит и полувесел поглед, с който се посрещат лудориите на децата. Те дойдоха и седнаха под акациите в градината. „Ах, колко е хубаво тук!“ – извика младото момиче. Тя се завъртя навсякъде, откъса няколко цветя, разбърка целия босилек, и то туй, че приятният дъх достигна чак до Боянова, подплаши кокошките и за няколко минути само успя туй да се сприятели с Кина и Мечо, че те вече не се отделяха от нея и вървяха в стъпките ѝ. Изведнъж тя забеляза едвам сега Боянова, вгледа се в него, нещо насмешливо и дяволито мина по лицето ѝ, след това се обърна и заигра с кучетата. Но след малко тя пак се възви и като видя, че той втренчено я гледа, съвсем смело и съвсем свободно каза: „Добър вечер!“ Боянов трепна, смути се, премести се без нужда от единия си крак на другия, накани се да каже нещо, но тя беше се обърнала вече гърбом към него и той глупаво и сконфузено се усмихна. Стори му се, че облите рамене на момичето някак конвулсивно потрепват. „Чудно момиче!“ – помисли си Боянов и продължаваше да се усмихва.

Доиде Ак Яхя и от думите му Боянов разбра, че туй като часът минава шест, той се съмнява дали ще ги пуснат да преминат границата. Все пак, настояваше той, да се опитат и ако не ги пуснат, ще се върнат да пренощуват тука. Те се качиха на колата и заминаха. Боянов се втурна в стаята си и през прозореца изпращаше с очи отдалечаващата се кола. „Дано не ги пуснат! Дано не ги пуснат!“ – говореше си той, развълнуван, обхванат от безпокойство и радост. Той виждаше още хубавото лице на госпожицата, обърната и загледана в него. „Добър вечер! Добър вечер! – повтаряше той като луд и правеше смешни поклони към стената. – Добър вечер, госпожице! Добър вечер!“

Те се върнаха. Боянов ги посрещна, сварил вече да тури яката си, постъкмен и сресан. Попитаха могат ли да подадат телеграма – той на

часа им послужи. Знаеше вече имената им, отде са и къде отиват. След малко, като отколешни познати, те седяха около една валчеста маса под акациите и приказваха.

– От две години, значи, сте тук – говореше високият господин, който се казваше Лозев. – От две години, в тая пустиня, в тоя Диарбекир. Много. И, струва ми се, господин Боянов, и вие като мене не сте май добре със здравето? Имате малария, може би?

– А, не. Нищо не ми е, здрав съм. Но знайте, лошата храна, седещия живот...

– Е, да, е, да...

– А семейството ви, господин Боянов – пак тъй съчувствено се обърна госпожата, – е в града, нали? Разбирате ли ги, колко деца имате?

– Аз не съм женен, госпожо, ерген съм.

И без да се смути ни най-малко, Боянов погледна госпожицата и се усмихна снизходително някак, като че искаше да каже: „Колко недоглеждат и колко глупави понякога са старите хора, нали?“ Госпожица Вяра му кимна с глава и също се усмихна.

– Ах, мамо! – извика тя – не виждаш ли, че господин Боянов е млад човек.

Лицето ѝ беше сериозно, но в очите ѝ, които обгръщаха цялата фигура на Боянов и като че и през шапката му виждаха, че главата му е без коса – бликаше весел и несдържим смях. Госпожа Лозева се извини, като казваше, че човек всякога може да сбърка.

– Е, да... е, да... – говореше някак смутено господин Лозев.

Вечеряха наедно. Боянов се освободи от всяко стеснение и обхванат от същинска треска, говореше непрекъснато. Разправи откъде беше започнал службата си и в кои градове беше стоял, разпростря се особено надълго да описва скарването си с някакъв си големец, който го преследвал и на чиято отмъстителност се дължи и захвърлянето му в това отстранено и диво село. Той забрави да яде, но не прекъсна нито минута да говори. От време на време той срещаше погледа на госпожица Вяра, все тъй изпитателно и някак зачудено спрял на него, на устните ѝ играеше все тази едва уловима усмивка. Ободрен още повече от нейното внимание, Боянов продължаваше безкрайните си разкази. Старите хора, както се виждаше, отдавна бяха престанали да го слушат, но одобрително поклащаха глава. „Е, да! е, да!“ – често говореше господин Лозев.

Те привършиха вечерята си и едвам сега можаха да забележат навреме, че наоколо е някак много светло. Месецът беше изгрял. По дрехите им и по земята акациите хвърляха черните си сенки, изпъстрени с

трептещи, прилични на жълтици петна. Нощта беше топла, тиха и с една неотразима сила зовеше навън. Решиха да се разходят и само когато бяха вече извън селото, пред тях се откри всичката прелест на лунните нощи в полето. Хоризонтът не се виждаше, не се изпречваха никъде масивните и тежки очертания на планини, нямаше ни гори, ни дървета. От всички страни ги обгръщаше само една глуха и млечнобяла пустота, над тях широко се разстиляше небето, запалило сега само най-едрите си звезди, с белия и светъл диск на месеца пред тях. Беше тъй тихо, че отсечено и ясно долиташе всеки звук: чуваха се звънци, но стадата не се виждаха, обаждаше се току пред тях пѣдпѣдък, изцвилваше някъде кон и след туй също тъй ясно се чуваше как прѣхти. Отстреща някъде слизаха кола, навярно натоварени със снопи, защото скриптяха непрекъснато и остро, и изведнѣж оттам младежки гласове запяха провлечена и страстна татарска песен. Госпожица Вяра беше много весела. Тя ту изпреварваше надалеч компанията, тичаща сама, и белите ѝ дрехи блещяха като сняг, като че върху тях се събираха всичките лучи на луната; ту се връщаше назад, спираше се и гледаше към небето и тогаз Боянов ясно виждаше цялото ѝ лице, и очите ѝ, изпълнени с възторг и с лучи, и тъмния венец на косите ѝ, и краищата на воала ѝ, които се развяваха под раменете ѝ, също като крила. Господи! Откъде дойде това щастие за него, той буден ли е, или виждаше измамлив някакъв сън? Едно страстно желание усещаше той: да тича наедно с нея, да споделя всичките ѝ лудории и когато тя, спряна някъде, се загледваше в някоя звезда, да бъде близо при нея, погледът му да се слива с нейния и наедно с него да отива към небето – като молитва, като благодарност към бога, като песен! Всичко това минаваше през ума на Боянова, но той нямаше тая смелост, пѣк и уважението, което дължеше към старите, го задържаше. Все пак никога не му е било тъй весело и тъй леко на душата и загледан в стройната фигура на момичето, която плуваше из лунната светлина, като бяло някакво видение, той говореше безспир, говореше без умора. Обаждаше ли се отнякъде куче, той почваше да говори за овчарство, обаждаше ли се пѣдпѣдък – говореше за лов, ако пѣк госпожица Вяра споменеше за името на някоя звезда-започваше уроци по астрономия. И макар че беше еднакво непосветен във всичко, струваше му се, че говори интересно и хубаво, като никога. Ободряваше го преди всичко госпожица Вяра, която го слушаше и понякога му отговаряше. Веднѣж дори, когато бяха наблизко, стори му се, че тя твърде интимно, макар и за малко време, го хвана подрѣка.

Че тая чудна разходка можеше да има край, това и през ум не

минаваше на Боянова. Но ето, съвсем неочаквано, госпожа Лозева се оплака, че е уморена и че усеща тръпки. Върнаха се веднага в хотела и като си пожелаха лека нощ, прибраха се в стайте си. Боянов не бързаше нито да запали лампата си, нито да се съблече да си легне. Той стоеше сред стаята си тъй, както беше влязъл, слисан, втрещен, омаян сякаш от някакъв странен сън. Една стена само го делеше от стаята, където беше Вяра – и Боянов напрягаше слуха си, за да долови и най-слабия шум. Изведнъж оттам се раздаде уплашеният вик на госпожа Лозева, след това Вяра високо и весело се разсмя и сред шума и бързите стъпки, които не можеха да бъдат освен нейни, нещо стъклено падна и се счупи. Отново старата жена се развика, по-тревожно и уплашено. Без да чака повече, Боянов изскочи навън. Насреща му беше Вяра, но тя се смееше!

– Ах, господин Боянов... Елате, моля ви се. Нещо е влязло в стаята ни. Хвърчи...

Боянов храбро се втурна вътре.

– Ох, боже, колко се уплаших – говореше съвсем пребледняла госпожа Лозева. – Вижте, господин Боянов, Вяра, дръж по-близо лампата! Тук вижте, господин Боянов... тук, зад пердето. Вяра, не се увирай толкоз близо!

Боянов повдигна пердето и надникна в горната част на прозореца. Нищо не се виждаше. Той раздруса силно пердето. Изведнъж нещо черно се удари в стъклото, отскочи настрана и съвсем безшумно се изгуби.

– Ето го! – извика Вяра. – Прилеп! Прилеп било!

Наистина, това беше прилеп. Той направи няколко кръга близо до тавана и отново се удари в прозореца.

Боянов се покачи на масата. Вяра държеше лампата. Чу се остър и писклив звук, като че изцъртя мишка.

– Хванах го! – извика Боянов и слезе от масата.

– Ах, господин Боянов, как не се боите! – извика госпожа Лозева, като гледеше луспестите криле, които се подаваха изпод пръстите на Боянова. – Господи, че то същинска мишка сякаш че е. Вяра, настрана, ти казах! Ах, господин Боянов, как не се боите!

– А, ще се боя. Колко съм ги ловил!

Но изведнъж Боянов изохка. Прилепът беше го ухапал, но той не го изтърва, нито пък показва вид, че го боли. Но Вяра добре забеляза измененото му лице.

– Ухапа ли ви?

– Не, не! Съвсем малко.

Той поиска да улови прилепа тъй, че да не може да го достига с

острите си зъби. На пръста му се показа струйка кръв.

– Кръв! – извика Вяра. – Че той много ви ухапал.

– Много ли? – обезпокои се и госпожа Лозева. – Покажете, господин Боянов.

– Нищо, нищо няма. Дребна работа е. Не се безпокойте, моля ви се.

Боянов пренебрежително се усмихваше и криеше ръката си. Жените настояваха да видят раната. – Чакайте, аз ще ви превържа – извика Вяра и остави лампата.

– Да, Верче – на сърчи я госпожа Лозева. – Виж там в куфара, ще намериш нещо. Не може, господин Боянов, рана е това.

Прибраха прилепа в една празна кутия и Боянов ще не ще трябваше да даде ръката си, за да я превърже Вяра. Всъщност, нищо по-приятно не можеше да има за него от това и когато младото момиче с една сръчност, придобита навярно от болниците, туряше върху раната памук и след това завиваше около пръста му взетия кой знай отде бинт, Боянов цял тръпнеше от блаженство, внимателно следеше всяко движение на нейните тънки, розови по краищата пръсти.

Дойде и господин Лозев. Той се бил позабавил при Ак Яхя. Историята на прилепа, разказвана почти едновременно от всички, той изслуша с благосклонна и кратка усмивка.

– Прилепът не е лошо животно – каза той. – Той носи щастие.

И господин Лозев разказа това жестоко донейде суеверие, че ако се заколи прилеп, но не с нож, а със златна пара и главата му се зашие във възглавницата на някого, донася сигурно щастие.

– Слушате ли, господин Боянов? – извика Вяра. – Да направите и вие това. Ще бъдете щастлив. – Но тогаз... вземете го вие, госпожице...

– Не, аз не ща. Вие, вие направете това.

И нейната усмивка, и гласът ѝ сякаш подчертаваха, че именно Боянов е човекът, който преди всичко се нуждае от щастие. Отново те си пожелаха лека нощ и се разделиха. Боянов взе кутията с прилепа и се прибра в стаята си. Но той можа да заспи едва на разсъмване.

На другия ден той изпращаше гостите. Когато всички бяха се качили на бричката и белите коне, извили шиите си на дъга, потегляха, Вяра се показа на прозореца, обърна се към него и сред шума на колелетата и на звънците, той чу думите ѝ:

– Пазете прилепа! Той ще ви донесе щастие!

Боянов не можа да отговори, защото бричката беше далеч, пък и на прозореца нямаше вече никой. Но той остана на мястото си, все тъй усмихнат и загледан подир бричката, която все повече и повече се

отдалечаваше и най-после зави и се затули зад овошките и сградите на самата граница. Едвам сега усмивката изчезна от лицето на Боянова, той отправи погледа си към земята и се замисли. Преди една минута само щастлив и весел, той се усети смазан, убит, налегнат от страшна скръб, която помрачаваше душата му и разслабваше всичките му стави. Едно беше ясно за него: той е пак така сам и нещастен, както по-рано.

Но това трая само миг. В паметта му живо и ясно възкръсна всичко, което беше се случило миналата нощ. И това не беше сън, а съща истина и беше станало не с други, а с него, с Боян Боянов – този отритнат от хората човек, когото смятаха за неспособен да спечели вниманието и на последната жена. А ето – тя, Вяра, най-хубавата и най-преlestната от всички жени. Развеселен, с гордо изправена глава, Боянов тръгна към станцията. В пруста той срещна Ангела и, за голямо учудване на вечно намръщения раздавач, той най-сърдечно се разговори с него. Боянов не се задържа тук и слезе на двора. Щом го видяха, Мечо и Кина удариха на бяг, тъй като той ги гонеше понякога с камъни заради пакостите им в кухнята му, но сега Боянов най-приятелски ги помами и за да спечели още повече доверието им, върна се и им изнесе хляб. Двете кучета въртяха опашките си и между всеки залък го гледаха право в очите, като че искаха да кажат: „Да, също тъй и тя ни даваше хляб!“ И такива думи като че идеха отвсякъде – и от градината, където тя беше брала цветя, и от акациите, под които беше стояла, от стълбите и от пруста, където беше минала. „Тя беше тук“ – говореше всичко наоколо и се усмихваше, както се усмихваше и Боянов. Той тръгна, както правеше това всякога, назад и напред под сянката на акациите, на всеки две-три крачки се спираше и поднасяше до устните си превързания си пръст. Не че го болеше – не! Той целуваше само това място, където бяха се докоснали нейните тънки, розови на върховете пръсти. Не трябваше ли да се спре и извика, колкото го глас държи: „Аз, Боян Боянов, съм най-щастливият човек!“

Отсега нататък той не можеше да държи превързания си пръст иначе, освен разперен и напред. Нека го забележи всеки, нека го попита всеки какво му е станало, за да им разкаже. Това съвсем не е тъй обикновена и проста история, както може да помисли някой. И наистина, когато надвечер Топузов дойде в селото и видя вързания пръст на Боянова, първите му думи бяха: „Що, порязал ли си се, Боянчо?“ – Не, съвсем не! – Той взе подръка приятеля си, отведе го под сянката на акациите и надълго и нашироко му разказа историята на прилепа. И тъй като Топузов беше търпелив слушател и милостивото му сърце се отзоваваше съчувствено на всяка чужда болка, Боянов не само повтори разказа си, но

го и потрети, като откриваше и добавяше все нови и нови подробности.

Все тъй възбуден и весел се прибра той вечерта в стаята си. Прилепът, поставен сега в празна стъкленица от един галванически елемент Лекланше, уморен от напразните си усилия да се освободи, беше отпуснал крилете си, примирен със съдбата си, спокоен: дори откритите му зъбки, които се белееха под острата му муцуна, наумяваха нещо като усмивка. Боянов също се усмихваше, както беше се усмихвал през целия ден, обхванат от една безкрайна симпатия и благодарност към това уродливо зверче. „Приятелю! – шепнеше му той – ти си причината на всичко. Ти донесе това щастие. Но чакай: много нещо има още да стане!“ Мина му през ума да му се отплати и да го пусне на свобода, но веднага си припомни думите на Вяра: „Пазете прилепа, той ще ви донесе щастие.“ Не, той няма да го пусне. Ще се опита някак да го храни, за да го запази жив – малко ли опитомени животни има? Да спи Боянов не можеше. Вън беше също такава ясна и лунна нощ, както миналата вечер. Той излезе и тръгна да се скита из полето.

Заредиха се предишните дни, горещи, еднообразни и скучни. От пейката в пруста Боянов виждаше как из нивите снопите все повече и повече намаляват, очистените стърнища се сливаха с пожълтелите поляни и цялото поле, изсъхнало, прашно, заприличваше на пустиня. Селяните работеха по харманите си, в станцията не идваше почти никой. Единичното разнообразие в това мъртвило бяха, както по-рано, пътниците. На Кара Яхя и на неговите търговци Боянов не обръщаше внимание, не го занимаваха дори и хубавите ханъми на Ак Яхя. Но самата бричка и белите коне му бяха станали някак особено скъпи и той не можеше да не се развълнува, когато ги види. Струваше му се, че те са създадени и съществуват само за Вяра, затова са тъй хубави, за нея пеят звънците им. Ак Яхя стана най-добър приятел на Боянов и с тоя мил и добър човек той обичаше да се разговаря при всяко негово пристигане. Говореха за много работи, но преди всичко – спомняха си за някогашните пътници, тъй близки на Боянова. Любезен към всички, Ак Яхя си даваше вид, че всичко си спомня добре, макар че много работи отдавна вече беше забравил.

Но за друго Боянов не можеше да говори. Раната на пръста му отколе беше заздравяла, но той още не махваше превръзката и продължаваше да разказва историята на прилепа. Често пъти, когато приятелите му бяха записани в съвсем други разговори, той неочаквано показваше пръста си и говореше:

– Чудно животно е туй прилепът. Трябва да има някаква отрова на

зъбите си, толкоз време стана, и на, не може да оздравя!

И той започваше известния на всички вече разказ, мнозина се шегуваха с него, като нарочно го подсещаха да разказва за прилепа, само за да се посмеят. И той, без да се досети, че се подиграват с него – разказваше пак. Но всичко това най-после започна да омръзва и веднъж ветеринарният фелдшер, разсърден, защото губеше на табла, му извика:

– Остави се и ти с твоя прилеп! Чухме. Не виждаш ли какъв си изсъхнал – станал си и ти същински прилеп!

– Кажи: бухал – добави пограничният офицер.

Всички се засмяха. Това обиди Боянова и той почна да става попредпазлив и да се уединява. И ако не го оставяха да приказва за това, което постоянно го занимаваше, никой не можеше да му попречи да мисли за него колкото си иска. И той тъй и правеше. Спомняше си всичко, възобновяваше в ума си и най-малките дреболии, в случайните постъпки и думи на Вяра откриваше особен, скрит в тях смисъл, уверяваше се всякак, че това, което се случи, нито е тъй маловажно, нито пък ще остане без повече последици. Напротив, най-хубавото щеше да дойде отсега нататък. „Пазете прилепа, той ще ви донесе щастие!“ Какво можеха да значат тия думи, освен едно ясно обещание, едно едва прикрито обяснение? Не може ли да се мисли, че ако тя още не го обича толкоз, колкото той нея, все пак не е съвсем равнодушна и че с течение на времето... Да, най-хубавото тепърва ще дойде! И увлечен в мечтите си, Боянов неусетно преправяше спомените си, преиначаваше, преувеличаваше, измисляше. И малко по малко от туй, което наистина беше се случило, и от измисленото отпосле той създаде една странна смес, една сладка лъжа, в която той напълно вярваше или се мъчеше да вярва, толкоз повече че Топузов продължаваше да се отнася все тъй доверчиво към изповедите му, без да забелязва каквото и да било противоречие.

Понякога, след като беше говорил с Ак Яхя, той се връщаше зарадван и усмихнат.

– А, весел си днес, Боянчо? – говореше му Топузов.

– Да – отвърщаше някак скромно той. – Имам много здраве. Добре били нашите. Ак Яхя ги виждал в Кюстенджа.

Нашите – това бяха, разбира се, Вяра и родителите ѝ. А пък Ак Яхя нито беше ги виждал, нито беше ги чувал. Друг път Боянов биваше, напротив, много загрижен.

– Не сме май добре – говореше той на Топузова и въздъхваше. – Вяра била малко болна.

– Е, няма какво да мислиш толкоз – утешаваше го добрият Топузов.

– Хора сме, ще се разболеет човек, ще оздравя.

Боянов, наистина, се утешаваше. И още на другия ден, когато Топузов го запитваше, както всякога: „Как си, Боянчо, как си?“ – той отговаряше:

– Мога да ти го кажа с три думи: вяра (той подчертаваше тая дума), надежда и любов!

Неговото държание се измени. Изглеждаше самоуверен, с повдигнато достойнство, като човек, който напълно разбира положението си и съобразно с него отмерва всяка своя постъпка. Маруся отново почна да дохожда всеки неделен ден, изглеждаше още по-разцъфтяла и по-хубава, но, въпреки голямата съблазн, той се държеше към нея въздържано и хладно, като че едната помисъл само можеше да оскърби целомъдрието му на човек, чието сърце принадлежи на друга. Маруся забелязваше тая разлика и като го гледаше зачудено, оплакваше се, че още не получава писмата, които чака толкоз отдавна. Боянов знаеше, че тя беше сгодена.

– Разбирам ви, госпожице. Тежко е, знам. И аз чакам също такива писма, каквито чакате и вие.

– Как, господин Боянов, Да не сте сгодени?

– Да, има таквощо нещо.

Той повече не се простираше, макар че Маруся ставаше любопитна и още по-зачудено го гледаше със сините си очи. А, наистина, тя тъй беше се разхубавила!

Дните течаха. От време на време минаваше бричката с белите коне и Боянов все с по-голяма и по-голяма радост я посрещаше и изпращаше. Струваше му се, че тя отива и се връща не да пренася пътници, а само да мине отгук, да мине покрай него и след това да отиде там, където беше тя. Това като че беше една служба задължителна, необходима, докато най-после дойде оня ден, когато тя щеше да се върне с пътниците, на които преди всичко принадлежеше. Той беше определил вече той ден, очакваше го, тръпнеше пред близкото щастие, ставаше нетърпелив. И вечер, когато се смрачаваше и ставаше по-хладно, той сядаше на пейката в пруста. През клоните на акациите светеха звезди, из топлия въздух летяха бръмбари, удряха се в нещо и падаха на земята, като дъждовни капки. Нещо хвърчеше наоколо, мяркаха се някакви крила, но тихо, предпазливо, безшумно. Прилепи! Те ту се появяваха за миг на светло, ту чупеха изведнъж посоката си и се губеха в тъмнината. Боянов се усмихва. Той повече не ги следи, но се радва на присъствието им, усеща невидимата мрежа, която те плетяха наоколо му, мрежа от мечти и

сладки сънища. За какво не мислеше той тогава, какво не си спомняше, какви картини не се рисуваха в пламналото му въображение. Виждаше Вяра и приказваше с нея, четеше нейни писма, по същия чудотворен начин отиваше след това при нея и гледаше през рамото ѝ, когато тя пък четеше неговите. Най-после той се виждаше изправен пред апарата, изненадан, развълнуван, разгъва с треперещи ръце лентата и чете: „Тръгвам. Излез границата. Вяра.“ На границата! Той ще бъде там, разбира се, и много по-рано, отколкото трябва. И ето – задава се брчката с белите коне, звънците пеят, на прозореца се показва усмихнато лице, една малка бяла ръка размахва кърпа. Първата среща след това – развълнуваните и прекъсвани разговори за мъчителната раздяла, за безкрайно дългото време, прекарано в очакване. Топузов, който също е тук, не може да удържи сълзите си. Ак Яхя седи на капрата и се усмихва, доволен и възгордан, че е донесъл това щастие.

Качват се на брчката – и към село. Боянов иска да го видят всички, да се похвали, да покаже щастieto си. И всичко взема друг вид: влизането в село се превръща в триумфално някакво посрещане. Народ от двете страни на пътя, една гъста и разноцветна навалица, която няма край. И всички гледат него и, разбира се, и нея, която седи наред с него, хубава, сияеща от радост и щастие. И те съвсем не са в брчка, а в каляска, открита, голяма, също такава, каквато я има по някои картини, и конете са пак тъй бели, но много по-хубави, по-горди и по-наперени. Боянов гледа на всички хора като на братя, кланя се и се усмихва. Той ясно чува, че някой говори: „Този е Боян Боянов, началникът... не! директорът на пощите... не, не! Този е Боян Боянов, министърът на пощите и телеграфите, който се жени за госпожица Вяра Лозева.“ И всички повтарят това. Но между тия лица той вижда едно начумерено, сърдито, зло – Ангел, раздавача! Той не се радва, лицето му тъмнее от злоба и завист. А ето и ветеринарния фелдшер и пограничния офицер с грапавото лице. „Виж го какъв е сух – говори ветеринарният и сочи Боянов, – същински прилеп!“ „Кажи бухал!“ – отговаря офицерът и двамата се превиват от смях. „Карай! – вика на кочияша Боянов, кипнал от яд – карай! Право срещу тях! Стъпчи ги, прегази ги, убий ги!...“

И неговият гняв е тъй силен, че Боянов става на крака, но веднага се ободрява и дохожда на себе си. Топлата нощ и лунната светлина, която се струи на бели потоци между листите на акациите, го вика навън, той грабва шапката си и тича в полето. И както беше правил неведнъж, той минава по същия тоя път, по който бяха минали някога с Вяра, спира се там, където бяха се спирали, припомня си всяка случка и всяка

нейна дума. И увлечен все повече и повече, той вече не вижда нищо друго пред себе си, освен бялото видение на една жена, огряна от месеца, усмихната, обещаваща, и загледал в нея, Боянов сякаш не върви, а тича из полето като безумен.

Късно през нощта той се връща в стаята си и се хвърля на леглото. Но той е много възбуден и много уморен, за да може да заспи. В стаята е тъмно, но сред черната рамка на прозореца свети синьото сияние на лунната нощ, един полегат шип от светлина пронизва мрака и наедно с него сякаш нахлува опияняващата нега на лятната нощ. Боянов затваря очи, опитва се да заспи, но усеща сърцето си да бие често, в кипналата му кръв се събуждат желания, които го обгарят като пламъци. Усмихнатият образ на Вяра изведнъж изчезва и на негово място се появява Маруся, едра, силна, с полузамрежени от похот очи. Тя обвива силните си ръце около него, притиска се, обгаря го с горещото си дишане...

Спокойствието напусна за всякога Боянова. Нощите му минаваха в полубудно, полусънно състояние, изпълнени с нелепи сънища, прекъсвани от мъчителна и страшна мора; дните – в мечти, които също тъй приличаха на бълнуване. Той и без това не беше здрав, но сега отслабна още повече, лицето му повехна и се проточи и само очите му неспокойно и трескаво горяха. Той почна да се уединява, да избягва всички, беше тъй разсеян, че говореше глупости, които караха другарите му да се спогледат и да си правят знак, какво той не е твърде с ума си. Неговото положение още повече се влоши, когато дойде есента и времето се разхлади. Той закашля зле, отпадна съвсем. Топузов най-сериозно го убеждаваше да вземе отпуск и да отиде в града при лекар. Може да посети и в болницата, докато се поправи. Дори и намръщеният Ангел му говори един ден същото, макар че с тоя надут и важен тон, с който възрастните хора говорят на децата.

Сам той не се мислеше за сериозно болен и намираше безпокойствата на другите за преувеличени. Но и грижите за здравето му малко го занимаваха, не се интересуваше и от службата си, която всецяло беше предал на Ангела. Той живееше само с мечтите си, следеше бричката с белите коне, чакаше, надяваше се. Прилепът отдавна беше умрял, но при все това той направи точно тъй, както беше разказал господин Лозев, и когато вечер слагаше глава на възглавницата си, той знаеше, че вътре в нея е защит чудотворен талисман.

Дните се нижеха един след друг. Изведнъж времето се развали, откъм север се повлякоха мъгли, заваля дъжд. Боянов закашля още по-зле, отслабна съвсем и вече легна. Едва имаше сили да стане и да излезе

навън, колкото да разгледа пътищата и да види не се ли задават кола. Но калта и лошото време бяха спрели всяко движение. Понякога само се появяваше Кара Яхя, не се спираше дори и пред хотела, гонеше черните си коне из лапавицата, сам черен, навъсен, сякаш зловещо възплъщение на лошото време, на нещастieto, на самата зла и отмъстителна съдба. Настръхнал от хладните тръпки, които усещаше, докато гледаше след Кара Яхя, Боянов се прибираще в стаята си и пак лягаше. Дъждът удряше по стъклото на прозореца, навън вятърът шумеше в клоните на акациите. Както по-рано, Боянов не се смяташе за опасно болен. Той лежеше и тъй му беше добре, че е сам, че никой не му пречи и не го безпокои. И загледан в една точка, с трескавите си и пламнали очи, той мислеше – мислеше за оная чудна кола с бели коне, която щеше да донесе неговото щастие.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Гургана Мечкова или Мартин Митов

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том втори; „Български писател“,
С. 1976. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7897>]